

ИЗЛАЗИ ТРИ ПУТ У МЕСЕЦУ И СТАЈЕ 60 ГР. НА ГОДИНУ, 32 НА ПО ГОДИНЕ.

ГОДИНА

6

1869

ВОЈИН

БРОЈ

28

1. Октомбра.

ЛИСТ ЗА ВОЈНЕ НАУКЕ, ВЕШТИНЕ И НОВОСТИ.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ Драгашевић, официр.

Упут за летња упражнења војничке — Војно-научне задруге и њихов значај. — Фортификацијонск пбојни редови.— Ситтине и повине.— Позив на плаћање.

У п у т.

ЗА ЛЕТЊА УПРАЖНЕЊА ВОЈНИЧКА.

(СВРШЕТАК).

Оваких маневара ваља у сваком полку извршити по 2 или три, како би сваки баталијун могао вршити и брапичка и нападачка дејства.

Код Коњице. Која пије у стању на једном месту стајати, и бранити заузети положај, искуство маневровања своди се на брзо кретање, па вештоћу открити противника пре но што он нас смотри; на могућност брзог и одсудног налета, недајући противнику да се у ред доведе; и нагло нападајући на крила противникова и неизмицати пред изненадним нападима његовим. По овоме и распоред маневровања ваља да је удешен према овим својствима коњице. Тако на прилику: наредити да се једап полк разреди у предње страже, и да заузме два пута. Другоме пак полку ставити у задатак да открије противника и да га стера са заузетог положаја. Зарад овога нападач ваља да изашље предње патроле, поткрепити их кад ове открију низ противникових

стражара или кад се сукобе са противниковим патролама, и затим ома прећи у нагло нападање; при овоме и брапилац удешава своја дејства према дејствима нападачевим, а може му се указати потреба, да скупи све своје ескадропе и да нагло нападне на противника и т. д. У опште за маневровање коњице ваља јој оставити што више простора, и поставити обе стране не ближе од 3—4 сахата а по могућству и више.

И коњички распоред за маневровање, ваља да је, као што је горе речено, што разноврснији.

При производењу, оваких маневара, како код коњице тако и код пешадије, старешина који руководи оваково маневровање, ваља предходно свима заповедницима који су одређени да управљају појединим странама, па по се да објасни распоред и цео ток маневре, и да за време маневровања посредује између обеју страна, те да мотри да свака страна при маневровању извршује сва тактична правила¹. При овом он ваља да се уздржава од туторисања и саветовања и једне и друге стране, како неби ограпичавао слободу заповедника појединих одељења у њиховим самосталним радњама. Тако исто и заповедници појединих страна кад дођу на оно место које је одређено за маневровање, ваља да објасне свима водницима општу целъ маневре и своје намере за постигнуће исте, упознаће их, у колико буде могућно, са особинама и у опште са природом те месности на којој ће се дејствовати, определи ће правац наступања и

¹ За упознавање војске са општим правилима тактике, препоручује се издање са овим упутом. »Свод главних правила тактике за дејства војске у боју«.

отступања, и показате свима четницима, на који ће ду пачин заузети и брапити извесне тачке.

У одео маневровања долази примењивање и употребење свију дојакошњих оделитих упражнења, зато дивизијари, који тачно прате дејства оделитих страна, ваља добро да мотре да се степени приправности на обема странама тачно означе. Услед овога заповедници дивизија:сами опредељују број практичних упражнења полковим и бригадним маневрама, те да се тако приуготове и војници а старешине за одредне маневре.

При полковим и бригадним маневрама заповедници дивизија и њихови помоћници ваља да буду руковође, посредници и судије маневровања.

Д ОДРЕДНО МАНЕВРОВАЊЕ.

За овако маневровање као што је већ напред казано, састављају се одреди из сва три рода војске. За заповеднике оделитих страна пазначују се полкови и бригадни заповедници. Састав одреда, време, место на коме ће се маневровати и распоред за одредно маневровање, одређује сам заповедник целе војске која је у логору. За посреднике па оваковом маневровању пазначују се заповедници дивизија и њихови помоћници, који зарад сигурнијег надзора, издавања заповести и прибављања извештаја употребљују Начелнике својих дивизијских штабова и друге ппже старешине. Главан заповедник одредног маневровања то је заповедник целе логорујуће војске или други кога он одреди.

Према важности одредног маневровања, свако одељење војске ваља да учествује у овом маневровању, бар по дваред, и према томе време, потребно за ле-



тње занимање војске, зависн од броја војске у логору.

При прописивању распореда за маневровање како полково, тако и бригадно и одредно, ваља постепено прелазити са простијих на више сложене задатке, који су у свези са маршевим и бивуачним дужностима и распоредом; а даби војници дошли у све прилике на које се у боју наилази, ваља прописати у распореду: одбрану, нападање, гонење противника, прикривање и заустављање на појединим тачкама, разна спремања, фуражирење, транспортирање, рекогносцирање, крилно марширање, збор са квартирног расположеја и т. д.

4 УЧЕЊЕ С УВОЈНИМ МЕТЦИМА.

Упражњење са бојним метцима врши се у сваком одељењу војске, по свршетку гађења у нишан, и то по оном реду, који је изложен у IV тачци „наставе за стрељачко образовање пешадије и драгуна“. Затим сам заповедник логорујуће војске одређује за ова упражњења по један баталијун или и више. Назначено одељење војске, у своје време излази на одређеном за ово месту, где већ морају бити постављени нишани по наредби заповедника логорујуће војске. Даље поступа се потпуно по настави стрељ. образ пешад. и драгуна.

Општи правац и карактер летњег занимања војске.

Пошто при обучавању војске у опште, ваља вршити само оно што се у боју вршити има, онда ово правило настрожије ваља да уђе у основ летњег занимања војске. И према томе, ваља се побрипути да се дејства летњег занимања војске, што више зближе дејствима у самом боју; ваља се побрипути

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА



да се у војсци не уселе оне излишне радње па које се у боју никако непаилази и које су противне бојним дејствима, по на против, утврђавати ју само у оном што служи као таоцу успеха у боју.

Често се губи из вида нужност заузимања око одржања реда и стројности на маршу и при маневровању, а само зато, што се мисли, да је усамом боју немогуће одржати ред и добар строј. Ово убуђење сасвим је неосновано, потоме што војска, која је навикнута педантичном реду и строју мање је изложена неред и растројству, него она која пема ових навика; а ово се јошт и тиме потврђује, што у бојном маневровоњу лежи више узрока за перед и растројство, но у обичном учевном маневровању.

И према свему томе, за сво време летњег заппања ваља истраживати: за време марширања и дејствовања војске — подпуну стројност и равнање у у оделитим оделењима, руководити оделењима у колико је могућно, устменом командом; не дозвољавати отступање од правилних форама стројева, а строго захтевати примењивање тих **млогоразних** форама, сагласно распореду и цели сваког оделења на маневри. Из овога, као најважнијег следства, истиче правило, да на маневри, при општем построју, једна оделења буду у једном а друга у у другом строју; да оделења негледају на оно међу собно равнање, које се изискује при изучавању правила; по према томе, ваља најстрожије захтевати да оделења задрже подпуну међу собну свезу, те да могу лако да подпомажу једно друго у дејствовању зарад постижења опште цели.

При летњем занимању, ваља развити у војницима навику брижљивог употреблења и чувања муниције

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

јер је ово од врло великог значаја при садашњим по-
вим пушкама. Зарад овога ваља при маневровању
наређивати, да стрељци у низу на даљини од 800
корака пуцају само на колону или на веће одељење
војске, на даљини од 600 корака 'стрељци могу га-
ђати у помање ројеве војника, коња, у артиљерију и
т. д., од 300 корака па на овамо стрељци ваља да
пуцају и на поједине људе. Но зарад сигурнијег на-
викавања војника у брижљивом употреблењу и чувању
муниције, може се прописати за правило: да расипан
строј непуца другојачије но по наредби старешине,
узимајући овде за старешине у низу како воднике
тако и десетнике. И кад би се строго придржавало
ових правила нарочно на упражнењима са бојним
метцима, онда би се развило у војницима уверење,
да метањ његов зависи од старешине роја; а у исто
доба и старешине дотеривале би се у управљању са
ватром.

Летњим зинимањем војске ваља развити и важ-
ност стражарске службе. Зарад овога никаква кре-
тања и никакав маневар, нетреба да буде извршен
без стражарске службе. За сво време дејствовања ваља
захтевати од обе стране особито смотреност стра-
жарску и налагати да извршаоци маневра дејствују
све на основу стражарских извештаја.

На овим упражнењима ваља се побринути да се
продуже и они мали маршеви са којима се војска
преко зиме занима. За ово војска је довољно обучена
реду и опрези на маршу; јошт остаје, да се при ма-
невровању војници привикну на тегобе маршовске и
бувучачне службе. Зарад овога свако одељење ваља да
изврши по неколико маневара, који су у свези са

марширањем и бивакирањем. Оваки маневар може се одпочети из вечера; те ноћи војска више или мање маршира, распоређује се на бивуак, са подпуном опрезом, и затим, другога дана извршује се сами маневар, који ваља да буде тако удешен, да он понова зблиши и упозна војску са њеним квартирима.

Ако се прве године систематичког уводења летњег занимања, овако извршење малог маневра покаже трудно, онда заповедници дивизија ваља ово да отложе за идућу годину.

Све што је овде речено о движењима, има особитог значаја при маневровању коњице; овде ваља сасвим избећи кучено маневровање на тесној месности. Брзо кретање увек је остављало самосталну силу коњице, и ово ваља овде развити више но игде. А осим тога продужена кретања са променом месности мање заморавају и сатира коње но јурење по једном те једном пољу без икакве свезе.

У опште сва летња упражнења ваља да су тако удешена, да развију што већу самосталност у заповедницима, па и код поједних нижих војника у колико то буде могућно. Ово ће се најбоље постићи тиме, ако сваком упражнењу, предходе по неколико мањих задатака у општем правцу; При чему захтевати од појединих старешина да самостално изврше постављене задатке, а по извршењу учинити избор и према томе удесити даљи распоред за извршење општег задатка. Зарад усавршавања заповедника већи и мањих оделења у самосталној радњи, неће бити згорега да се у сред извршења општег задатка примерно постави, или и у самој ствари удесити да по неко оделење и преко своје воље осети потреб



да се учине какве измене у распореду за постижење опште цели. На прилику, казати да су патроле јавиле да су поништена сва средства на која се је много рачунало, или, да се укаже неко противничково одељење на оној страни од куда се није никако очекивало, и т. д. Овако би се најбоље развила у извршиоце тактичких задатака што већа досетљивост и живост у радњи према изненадним околностима. Високо ценећи важност ових врлина код сваког војника а нарочно кад заповедника, неможе се а да се не обрати на ово особита пажња руковођима литњих занимања војске, тим више, што је то једино средство, за развитак окретности и досетљивост старешина, које је на сваки начин од преке потребе; а осим тога ваља захтевати од водника, да се они магновено, за време маневра решавају на све па и на изненадне прилике. На последку при овом може се баш и негледати тако строго на распоређаје, али нерешљивост ваља ома прекинути и сматрати као савршену немогућност извршења даљег распореда.

При производењу јуриша на обичном учењу и на маневри, на одређене месне предмете, заповедници појединих одељења, ваља да су добро извикнути у оцењивању даљине, т. ј. да могу тачно определити одакле ваља добоши да почну ударати на јуриш, одакле да се убрза корак и на којој даљини ваља командовати „ура“ те да војници потрче на одређену тачку, а да се међутим неуморе и неизгубе нуждне силе за пресудан удар.

превео с руског
С. М. Магдаленић
Наредник

Фортификацијонски бојни редови.

Предмет и обим пољске фортификације.

(свршетак)

Најзад како против обилаза тако и против пробоја, код благовремено утврђених положаја, ваља у унутрашњости подићи какав јак редут, **X** и **X**. који би у неколико могао да накнади одсуство резерве (Сл. 3 и 4)

Сви горе наведени услови који излазе непосредно из својства благовремено утврђених положаја показују се као необорни закони, основна начела у Сталној и привременој фортификацији; ал с друге стране ови услови на основу својства брзо утврђених положаја немогу се усвојити у пољској фортификацији, и то:

1) На јак профил неваља ни мислити због кратког времена и ограничености у средствима, која се имају на руци при подизању пољских утврђења.

2) Код слабога профила и кратких линија немогућа је изломљена ватрена линија за боље фланкирање ровова и земљишта пред шапцем. Циљањем на такво штогод губили би само времена и снаге. Из тога се јасно види како звездасти, бастижонски и полубастижонски фронтови, рогови и круне, који су узакоњени у Сталној и привременој фортификацији немогу бити у пољској, у којој на основу већ казаног, мора бити утврђења најпростијега облика и ватрена линија може се ломити само зависно од земљишта и приступа к полежају.

3) Грељани т: је: затворена утврђења поред слабих профила и где нема фланкирања ровова строго узев, нису удобни за пољску фортификацију. Они нису за пољску фортификацију ни с' тога јошт, што по

начелу улазе у предео сталне и привремене фортификације. Као што је познато, грљан се затвара само онда, кад малим бројем војске хоће да се брани ма какво место доста удаљено од главне резерве. Како пак такви случаји нису баш немогући у пољским ратовима, то се затворена утврђења и неће моћи баш са свим изоставити из пољске фортификације; од себе се разуме да ту добијају места на основу горереченога само затворена утврђења простога основа, т: је: искључно редути разнолики.

4) О јачана унутрашњост, редут услов је за свако стално и привремено утврђење, којим се до некле може заменити резерва, а у пољској фортификацији потпуно је излишан, јер ту брани утврђења обично доста јака војска, која опет има на своме располагају довољно снажну резерву.

И сад узев у призрење горе исказано лако је доћи до овог закљученог извода.

1) Начела пољске фортификације оштро се разликују од начела сталне и привремене, јер се у првој све оснива на присуству јаке резерве а код двеју последњих ове ил никако нема ил ако је има врло је слаба,

2) Из тога само што је до сад казано очито је, волика је погрешка што се код свују фортификација спаја привремена са пољском, т. ј. увлаче се и у њу звездасти фронтови, свако врени дрвени построји и: т: д. По начелима својим, по унутрашњему садржају привремена фортификација ни чим се не разликује од сталне; међу њима има само разлике чисто спољне, формалне, само разлике у материјалу, из кога се граде: у сталној је фортификацији мате-

ријал камен и железно дрво а у привременој земљи и дрво. И тако, ако се хоће да споји привремена фортификација са ма којом, то би пре са сталном, а никако са пољском, са којом она има само чисто спољнег наличја, с тога, што у обема употребљава се исти материјал, земља и дрво, ал од које се удаљава она по начелима, по унутрашњем садржају. Ако се ствар строго узме, то привремену фортификацију не треба спајати ни с једном, већ ваља од ње начинити особити самосталан део.

Такво потпуно рационално строго поделење фортификације, на три дела које истиче непосредно из основних начела донело би не мале користи. Оно би пре свега учинило те би се уклоњило из пољске фортификације по нешто што је противно њезиним основним начелима, а у њој се увукло. Пољска фортификација знатно би простијом постала, она би се онда бавила најпространијим развићем једнога дела тактике а имено **применом на земљиште** и постала би специјалност пешадије, што она и ваља да је, што је и била до онда, док не паде шака ипцирима (ако се певарамо до XIII века), који не знајући тактике и не изучавајући је, уведоше у фортификацију оно што и ако је потпуно за привремену, ал му нема места у пољској, а тако унесемо у њу ствари сложене које доста учинише, да се раздвоји — пољска фортификација од тактике, особито, кад развијеном брзином и движености у ратовању, стаде тактика све више и више ограничавати време за ојачање положаја утврђењима. Оставши по пређашњему код сложних и брзих постројења, пољска фортификација по ограничености времена које јој тактика дозвољаваше за ојачавање положаја, показа

ее без икакве снаге да ма шта изради. С тога је тако тива и почела да јој отказује садејства, То је и патерало Наполеона I те је рекао, „пољска је фортификација сада у горему положају него што је била пре 2000 год...! Сав је узрок томе тај као што се види из горе реченог, што је узеше од пешадије и дадоше је инципирима, а ови је спојише са привременом! И сад је јасно, да за тешњу свезу пољске фортификације са тактиком, што тако јако тражи корист саме ствари, ваља поћи противним путем, т. ј. одвојити пољску фортификацију од привремене јаком границом, на основу већ казаних начела, узети је од инципера и дати је пешадији у руке.

20. Августа

Г. ДЕР

с рускога Јевр. Велимир.

Војно-научне задруге и њихов значај.

(сруског)

Оружана снага западних јевропских држава још нигда није била тако огромна као данас: државе првога реда нису задовољне милијунима војника; државе другога реда паште се непрестано да накаламе коју стотину хиљада више. И тако западна Јевропа може у време рата да дигне на оружје преко пет милијуна војника, а то ће рећи скоро трећину мушкараца од 20. до 30. године. Сва та маса више или мање носи и у мирно доба војничке обвезе, а то на сваки начин јако утиче на народњу привреду и уопште на благостање земље.

Тежина тога терета осећа се још више при погледу на огромне суме, које војска прождире. Сваке године западна Јевропа троши на војску преко 266 милијуна дуката или у средњу руку више од трећине

државних прихода. И то се све чини просто на основу старе изреке: „Si vis pacem, para bellum“ (ако желиш мира, буди спреман за рат).

Са свију страна чују се уверавања дипломата о мирољубивим тежњама, сви познају ратне незгоде и кажу, да треба рат избегавати; али у исто доба и правитељства па и само друштво мисли непрестано о увећању оружане снаге, а то све из страха, да их случај какав не спремно не задеси.

Не упуштајући се овде у испитивање узрока, који изазивају тако огромно оружаност, да се задржимо код појава, који су природно последици тога оружања.

Овако грдно оружање а још више грдни расходи око тога морали су изазвати у друштву незадовољство; против садањег војног система почело се викати, да је противан народној привреди, да руши благостање земље и да услед тога оружану снагу ваља свести у најтешње границе и најпосле да би се могло опстати са свим без војске, кад би се потражила сретства, да се народи и државе зближе а не да се отуђују и завађају. У овоме заиста има и истине, али се доста и претерује. Иконама, који су главни противници садањег војног система, сматрају ствар доста једнострано и доказују, да војска ништа не привређује, да је дакле преко потребно, да се стајаћа војска укине, а с њом наравно и већина сада постојећих вековима освећених војних установа. Једностраности основне њихове мисли иде тако далеко да и саме историјске догађаје претресају и цео једино се своје тачке гледишта и у томе као налазе потврђење својих мисли. У потврду свога мњења они наводе, још како

су француске у сташке реџименте умеле да победе правилну јевропску војску; како су Северо-американци незнајући тако пространих војних установа кад је затребало, створили и војску и војводе и све, што је за потребу требало, на што ће дакле, веле они после тих примера, та тако отегнута и скупа спрема у мирно доба? На што теретити народ рекрутовањем и толиким порезама. Кад се може о много мање трошка у мирно доба добити тако сјајан резултат у рату: развијајте, говоре икономи, благостање у народу, и он ће кад наступи опасност, умети, да се лати оружја и да одбрани своју самосталност; негујте просвету у народу, па ће се у његовој средини, кад затреба, паћи и војвода и војних администратора, који ће бити од веће користи земљи него тако сложени и скупи механими, који се спремају у мирно доба. То су начела, која исповедају данашњи икономи под упечатком терета, којим садање војне установе притискују икономско стање држава.

На те прекоре, који се одликују једностраношћу па и неправичношћу, сами војници ваља да одговоре и да разјасне спорна и тамна питања, која се тичу војних установа. И то чине већином свуда не специјалисте већ дилетанти, који врло често немају довољног и свестраног појма о питањима, која заподевају; ко дакле треба да даде нужна објаснења, ако не сами војници, који ваља та питања најпотпуније да познају?

Но да би се што већи отпор противницима војних установа дати могао, преко је потребно, да се умна снага војника здружи. Ово треба желети и с тога што је то у исто доба један од најпотребнијих услова за успешан развитак савременог војничког staleжа.



WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Немотрећи на број војске повијет времена није више груба материјална снага, и треба јој знати ступањ умног развића. Римском леђионару, средњевековном ритеру па још и солдату Фридриха II и Наполеона I. требало је само физичке снаге, па да стече име одличног ратника. Од садањег војника много се више тражи; да не говоримо о специјалним родовима војске, где се увек захтевало од војника, да је више или мање развијен, у садање доба и од простог пешака тражи се не само једна физичка снага: пешак има данас далеко сложеније оружје, него што је пре било; у самоме дејству има више слободе и самосталности; и у опште служба пешака данас захтева од овога не само да слепо и просто врши заповест, као што је пре било, него и да размисли, какоће је извршити.

Према тима захтевима и удешено је обучавање простих војника; међу њима шири се писменост и заводе се нарочите школе за њихово обучавање.

Па кад је тако вешто и неопходно умно развиће простих војника, колико још важније мора бити образовање официра, који су старешиње тима војницима, који их уче, руководе и управљају свима њиховим дејствима? на жалост морамо признати, да се на ту тако важну ствар скоро свуда врло мало пажње обраћа према томе, што се чини за развиће простих војника.

(ПРОДУЖИЋЕ СЕ).

Ситнине и новине.

Нов начин осигуравања топова од ватре. — Познато је како су у последње доба кушали да заклањају топове кулицама (tourelles) и неком врстом гвоздених, штитова — али да то не даде никака решива

понека. Капетан англиски Монкриф (Moncrieff) мисли да је постигао цел, ако изложи топове ватри само у тренутку пуцања, а одмах после да их уклони од погледа непријатељева; то он постиже једном против — тежином (contre poite) коју је лафету придао и која за време пуцања стоји под оруђем, али одмах за тим трзање је топовско тера да скочи. За време пуњења „топ се не види, и за тим се поставља за пуцање. Један човек сакривен, може да рукује топом и да пуца. — Испитивања чињена са овом направом пред англиском компеијом, врло су лепо испала.

Намесништво кнежевског достојанства на предлог Министра војног уважило је оставку Косте Митрићевића, артиљеријског капетана друге класе.

У име Његове Светлости кнеза српског Милана М. Обреновића IV., намесници кнежевског достојанства, на предлог министра војиног, указом од 10. тек. м. изводели су решити; да се артиљеријски капетан I. класе Евгеније Калиниће и штабни поручик Адолф Сретњић, који су досада под уговором служили у државној служби, приме у дејствителну државну службу с тим, да се првом рачуна ранг капетана I. класе од 19. Априла 1866 г., а другоме ранг поручика од 1. Јунија 1867 год.

Молимо учтиво господу уписнике војинове, да нам што пре новце пошљу. Ми доста дуго чекамо!